

Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma

HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Lapsen oikeudet, etu ja osallisuus - miten liittyvät perhekeskustoimintamalliin?

Minna Laitinen
Perhekeskuskoordinaattori
Yhteisöpedagogi, KM
Pelastakaa Lapset ry, YHDESSÄ! -ohjelma

Lapsen oikeudet, etu ja osallisuus – miten liittyvät perhekeskustoimintamalliin?

- **Lapsen oikeudet** on yhteisen työskentelyn lähtökohta ja vastuu lapsen oikeuksien toteutumisesta kuuluu yhteisesti kaikille toimijoille
- **Lapsen etu** tulee huomioida kaikessa lapsia ja perheitä koskevassa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa sekä päätöksenteossa
- Tavoitteena on
 - **vahvistaa lapsen/lasten osallisuutta**
 - tehdä lapsi näkyväksi
 - turvata jokaiselle lapselle yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään elämään, kasvuun ja kehitykseen

Lapsen oikeudet, etu ja osallisuus

– miten liittyvät perhekeskustoimintamalliin?

LAPSEN OIKEUDET

- Ohjenuorana YK:n Lapsen oikeuksien sopimus (LOS)
- Ollut Suomessa lakina vuodesta 1991 ja on oikeudellisesti velvoittava
- Koskettaa kaikkia alle 18 vuotiaita
- Väline lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja kehityksen turvaamiseksi

LAPSEN ETU

- Lapsia koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (LOS 3 artikla)
- Koskettaa niin yksittäistä lasta kuin erilaisia lapsiryhmiä koskevia suunnitelmia ja päätöksiä (huomioidaan lasten erilaiset tarpeet)
- Lapsen edun arvioinnissa keskeistä on ottaa huomioon lapsen/lasten omat näkemykset ja kokemukset

LASTEN OSALLISUUS

- Lapsen tai lasten näkemykset heitä koskevissa asioissa tulee huomioida iän ja kehitystason mukaisella tavalla (LOS 12 artikla)
- Osallisuus on sekä omana itsenä huomatuksi, hyväksytyksi ja arvostetuksi tulemista että mahdollisuuksia saada tietoa, toimia ja vaikuttaa
- Osallisuuden myötä lapset kasvavat tietoisiksi omasta itsestään sekä kokevat olevansa lähiyhteisön ja yhteiskunnan arvokkaita jäseniä

**Lapsivaikutusten arviointi
on väline lapsen edun
selvittämiseen**

- Tavoitteena on selvittää lapsen tai lapsiryhmän hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä.
- Lapsen edun ensisijaisuus tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja päätöksenteossa.
 - esimerkiksi varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai lastensuojelun toimintaympäristöissä
- Vaikka lapsivaikutusten arviointi liitetään useimmin valtionhallinnon tai maakuntatason päätöksen tekoon, on se tärkeä osa lasten ja perheiden kanssa tehtävää käytännön työtä
- Tehdään ennakko,- prosessi- ja seuranta-arviointina; pääpaino tulisi olla vaikutusten ennakoarvioinnissa.
- Tietoa päätöksenteon tueksi voidaan kerätä mm. lapsilta kysymällä, asiantuntijatietoa hyödyntämällä, koottua hyvinvointitietoa hyödyntämällä (esim. kouluterveyskysely)
- Lapsivaikutusten arviointi lisää lasten oikeuksien toteutumista ja osallisuutta, sillä **vaikutusten arviointia ei voi tehdä ilman lapsia ja heidän asiantuntemustaan.**

THL, Lapsivaikutusten arviointi

Ohjeistus lapsivaikutusten arvioinnista

Ohjeistus on suunnattu kuntien ja maakuntien päätösvalmistelijoille ja päätöksentekijöille.

Ohjeistusta voivat soveltaa myös kaikki lasten parissa työskentelevät arvioidessaan toimintansa lapsiin kohdistuvia vaikutuksia.

Ohjeistus sisältää myös esimerkkikuvauksen toteutetusta lapsivaikutusten arvioinnista.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018051824218>

THL, Lapsivaikutusten arviointi

Lasten osallisuus

Me olemme osa tätä
yhteiskuntaa siinä missä
aikuisetkin. Me ansaitsemme
saa äänemme kuuluvasti!
Olemme ehkä pieniä, mutta olemme
myös vahvoja!▲▲

Kato mua –työpaja 2016, Pelastakaa Lapset ry

Miksi lasten osallisuus on tärkeää?

- Kuuluu lapsen oikeuksiin! Lapsilla pitää olla joka päivä mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kasvuympäristöissään itseensä kohdistuvaan päätöksentekoon ja toimintaan
- Merkityksellinen lapsen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta ja voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana
- Osallisuuden myötä lapset
 - Tulevat tietoisemmiksi omasta itsestään, toiveistaan ja tarpeistaan
 - Saavat valmiuksia osallistua ja kantaa vastuuta omista ja yhteisistä asioista
 - Oppivat olemaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja elämään yhdessä
- **Lapsuudessa luodaan edellytykset sille, että jokainen voi kasvaa täyteen potentiaaliinsa sekä yksilönä että yhteiskunnan jäsenenä**

Vuorenmaa, M. 2017

SOSIAALINEN OSALLISUUS

- **Osallisuus on yhteiselämää ja kuulumista yhteisöihin:**
- tunne kuulumisesta joukkoon
- vuorovaikutus
- toimijuus
- asioihin vaikuttaminen
- päätösten tekeminen
- vastuun kantaminen omasta toiminnasta
- toisten huomioiminen
- oman merkityksen tiedostaminen
- **Yhteiselämän kokemuksia voi saada arjen ympäristöissä:**
kotona, päivähoidossa,
koulussa, kerhossa,
avoimissa
kohtaamispaikoissa,
harrastuksissa, jne.

Osallisuuden ulottuvuuksia

SOSIAALINEN OSALLISUUS

- **Osallisuus on yhteiselämää ja kuulumista yhteisöihin:**
- tunne kuulumisesta joukkoon
- vuorovaikutus
- toimijuus
- asioihin vaikuttaminen
- päätösten tekeminen
- vastuun kantaminen omasta toiminnasta
- toisten huomioiminen
- oman merkityksen tiedostaminen
- **Yhteiselämän kokemuksia voi saada arjen ympäristöissä:** kotona, päivähoidossa, koulussa, kerhossa, avoimissa kohtaamispaikoissa, harrastuksissa, jne.

YHTEISKUNNALLINEN OSALLISUUS

- **Osallisuus toteutuu myös palveluissa:**
- Tieto palveluista ja niiden olemassaolosta kuuluu myös lapsille
- Osallisuus palvelujen käyttäjänä (asiakkaana) eli osallisuus omassa asiassa = **lapsi on asianosainen iästään huolimatta**
- Osallisuus palvelujen ja ammattikäytäntöjen suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa (esim. kokemusasiantuntijatoiminta, yhteistutkiminen, yhteistoiminnallinen kehittäminen)
- Lasten ja nuorten oma toiminta hyvinvoinnin tukena (mm. erilaiset vertaisryhmät)

Osallisuuden ulottuvuuksia

SOSIAALINEN OSALLISUUS

- **Osallisuus on yhteiselämää ja kuulumista yhteisöihin:**
- tunne kuulumisesta joukkoon
- vuorovaikutus
- toimijuus
- asioihin vaikuttaminen
- päätösten tekeminen
- vastuun kantaminen omasta toiminnasta
- toisten huomioiminen
- oman merkityksen tiedostaminen
- **Yhteiselämän kokemuksia voi saada arjen ympäristöissä:** kotona, päivähoidossa, koulussa, kerhossa, avoimissa kohtaamispaikoissa, harrastuksissa, jne.

YHTEISKUNNALLINEN OSALLISUUS

- **Osallisuus toteutuu myös palveluissa:**
- Tieto palveluista ja niiden olemassaolosta kuuluu myös lapsille
- Osallisuus palvelujen käyttäjänä (asiakkaana) eli osallisuus omassa asiassa = **lapsi on asianosainen iästään huolimatta**
- Osallisuus palvelujen ja ammattikäytäntöjen suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa (esim. kokemusasiantuntijatoiminta, yhteistutkiminen, yhteistoiminnallinen kehittäminen)
- Lasten ja nuorten oma toiminta hyvinvoinnin tukena (mm. erilaiset vertaisryhmät)

POLIITTINEN OSALLISUUS

- **Osallisuuteen kuuluu myös edustuksellisia kuulemisrakenteita:** lapsiparlamentit, nuorisovaltuustot, maakunnallinen nuorisovaltuusto
- **Lasten hyvinvointitiedon hyödyntäminen:** mm. lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmissa
- **Lasten osallisuus päätöksenteon yhteydessä:** mm. lapsivaikutusten arvioinnin prosessissa

Sosiaalinen osallisuus – miten voin sitä työssäni edistää?

- Lisätään lasten omaa toimijuutta ja pyritään pois aikuisjohtoisuudesta
- Tartutaan lasten ideoihin, uskalletaan heittäytyä
- Muistetaan lapsentahtisuus ja lapsilähtöisyys
- Hyödynnetään monipuolisesti erilaisia osallisuuden menetelmiä ja keinoja
- Otetaan lapset mukaan arjen askareisiin (pöydän kattaminen, tavaroiden järjestely)
- Annetaan lasten olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa (lasten toiveiden puu, keskustelumatto, toivetoukka, aamupiiri, mind map-työskentely)
- Järjestetään erilaisia kokouksia (aamupiiri, lasten kokoukset, nuorten yhteisöillat), kerätään ideoita (toivepiiri) ja äänestetään
- Kiva- koulu -toiminta, tukioppilastoiminta, oppilaskunnat, luokkakokoukset, välkkäri-toiminta, kummioppilastoiminta

Lapsen osallisuus arjen ympäristöissä ja osana päätöksentekoa –kysely 2017-18, Pelastakaa Lapset ry

Osallisuuspuu lasten kuulemisen menetelmänä

- Osallisuuspuu on lasten kuulemisen menetelmä.
- Puuhun kiinnitettävien korttien, kuvien ja lappujen avulla selvitetään lasten mielipiteitä, toiveita, ideoita
- ja palautetta toiminnasta.
- Sitä voidaan käyttää yksittäisen lapsen, lapsiryhmän ja perheiden kanssa.

(Kuva: Kuopion Perheentalo)

Yhteiskunnallinen osallisuus: Lapselle ja nuorelle palvelut on ihmisiä

Satakunnan lastensuojelun kehittämissyksikön Satanuoret - kokemusasiantuntijat

Kohtaamisen kulmakivet...

Kun kohtaan lapsen

Arvostan ja kunnioitan lasta
Ilmapiiri on turvallinen ja
luottamuksellinen
Ympäristö on sopiva lapsen
kohtaamiseen
Rohkaisen ja kannustan lasta
Olen aidosti läsnä
ja kiinnostunut lapsesta
Olen avoin, en ohjaile
Kuuntelen, en tulkitse
Minulla ei ole kiire
– etenen lapsen ehdoilla

Huomaan hyvän ja muista ilon!

Lapsen etu –seminaari 2018, Lapsi oman elämänsä asiantuntijana ja osana ammatillista toimintakulttuuria -
työpaja

Hyvinvoinnin tähti

– yhteisen työskentelyn ja arvioinnin väline

Lähde: Työpaperi 26/2017, THL.
YHDESSÄ! Pohjois-Savon lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE

LAPSEN TERVEYS, KASVU JA KEHITYS

- LAPSEN VAHVUUDET
- LAPSEN TOIMINTAKYKY
- LAPSEN OMAT ARJEN YMPÄRISTÖT

LAPSEN KOKEMUS IHMISSUHTEISTA JA TURVALLISUUDESTA

VANHEMPANA TOIMIMINEN JA SUHDE LAPSEEN

- VANHEMMUUDEN VAHVUUDET
- VANHEMMAN TOIMINTAKYKY
- VANHEMMAN KYKY YMMÄRTÄÄ LASTA
- VANHEMMAN OMAT ARJEN YMPÄRISTÖT

LAPSEN KÄSITYS ITSESTÄÄN

LAPSEN KOKEMUS PERHEESTÄ, PÄIVÄKODISTA KOULUSTA, VAPAA-AJASTA, YSTÄVISTÄ

SOSIAALINEN HYVINVOINTI: PERHE JA YMPÄRISTÖTEKIJÄT

- PERHEEN OLOSUHTEET JA VERKOSTOT
- PERHEEN HISTORIA
- PALVELUT

Lasten osallisuus palveluissa ja niiden kehittämisessä - Kokemusasiantuntijuus ja yhteistutkiminen

PALVELU- KOKEMUKSET

Missä palveluissa olet käynyt?

Millaista se on ollut?

Merkitse, missä palveluissa olet käynyt rastilla tai nimelläsi.

Kirjoita tai laita hymynaama siitä, millaista se on ollut.

KSLAPE, Lasten ja nuorten osallisuuden
kehittämiskokonaisuus
Katja Mettinen, Pelastakaa Lapset ry

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

Palvelukokemuksia: lääkäri, sosiaalityöntekijä, ohjaaja (17-30 -vuotiaat, erityisen tuen tarve)

"Joskus lääkärit vain puhuvat tietokoneelle eikä ihmiselle."

"Joskus lääkäri puhuu vain äidille, joka on mukana. Olisi kiva, kun he kuuntelisivat ja että saisi sanoa oman mielipiteen."

"Että kuuntelisi asuntoasioissa, kun muuttaa omilleen, niin joku kävisi katsomassa."

"Voisi avata silmänsä ja katsoa tiskin toiselle puolelle (astua toisen kenkiin)."

"Ei kannusta mihinkään."

"Esimerkki: Kerran, kun soitin sosiaalitoimistoon, niin sanoin, että tulen aina olemaan sossun palvelujen tarpeessa. Sossu sanoi, että hyvä, niin meillä riittää töitä."

"Tunnen, että olemme/olen alempaa kastia, pohjasakkia."

"Liian varovaisia meitä kohtaan."

"Hyviä ajatuksia tulee mieleen, ei valittamista koulun ja asuntolan ohjaajista."

"Niihin voi luottaa."

"He huolehtivat meistä enemmän kuin kaveri."

KSLAPE, Lasten ja nuorten osallisuuden kehittämiskokonaisuus. Katja Mettinen, Pelastakaa Lapset ry

Perhekeskus tutuksi perheille –illat Esimerkki yhteistutkimisesta Pohjois-Savon LAPE, Lastenkulttuurikeskus Lastu ja Perheet keskiössä -hanke

Oletko sinä kuullut LAPEsta? Entäpä tutkimuskaverista?

Olipa LAPE sinulle tuttu tai kokonaan tuntematon, olet koko perheesi kanssa tervetullut kuulemaan lisää, millaisia asioita LAPE tuo mukanaan. Me kerromme enemmän, kun 17.9. klo 17-19 Lastenkulttuurikeskus Lastun tiloissa (Linnasalmentie 85) järjestetään Perhekeskus tutuksi perheille- ilta. **Tule kuulolle!!**

Illan aikana tehdään jokaiselle oma tutkimuskaveri, jonka kanssa voi tutkia, millaiset asiat omassa arjessa ovat niitä kaikista tärkeimpiä, sekä ihmetellä: mikä ihmeen LAPE? Illoissa tarjolla pientä purtavaa ja mukavaa yhteistä tekemistä koko perheelle, samalla sinun on mahdollista kertoa ajatuksiasi kunnan lapsiperhepalveluista ja niiden kehittämisestä.

Pohjois-Savon lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), Perheet keskiössä -hanke ja Lastenkulttuurikeskus Lastu järjestävät Perhekeskus tutuksi perheille (ja tutkimuskavereille) -illan ja kutsumme teidät lämpimästi tervetulleiksi mukaan.

TULE MUKAAN!

Meillä on kivaat

ILLOISTA LISÄTIETOA:

Henna Julkunen:
henna.julkunen@mll.fi,
p: 0504111125

Sinikka Roth:
sinikka.roth@perheentalo.fi p:
p: 040 7431773

Tiina Kainulainen
tiina.kainulainen@lapinlahti.fi
p. 0404883331

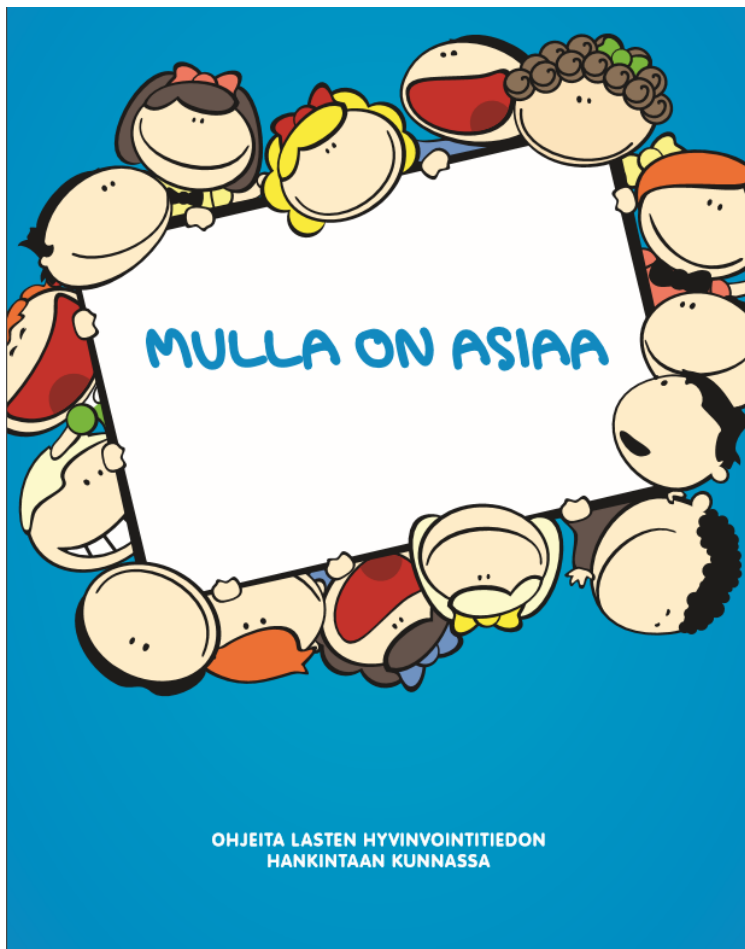
TURVALLISEN YHTEYDENPIDON OHJEET AIKUISILLE:

Turvallisen yhteydenpidon ohjeistus on tehty 2018 Pohjois-Savossa yhdessä 6-10 –vuotiaiden Salapoliisien kanssa.

Poliittinen osallisuus - lasten hyvinvointitieto osaksi päätöksentekoa

Miksi hyvinvointitietoa kerätään?

- Lakisääteistä!
- Päätöksenteon pohjaksi ja tueksi.
- Hyvinvoinnin ja elinolojen suunnitelmallinen kehittäminen helpottuu.
- Lapsiväestön hyvinvointia kuvaavissa tiedoissa on vielä paljon puutteita.
- Tarvitaan monenlaista tietoa: sekä kokemuksellista että indikaattoripohjaista, sekä ennakoarviointia että seurantatietoa.

Mulla on asiaa – hankkeessa kokeiltu ja raportoitu erilaisia toiminnallisia ja lapsia osallistavia kokemuksellisen tiedonkeruun menetelmiä:

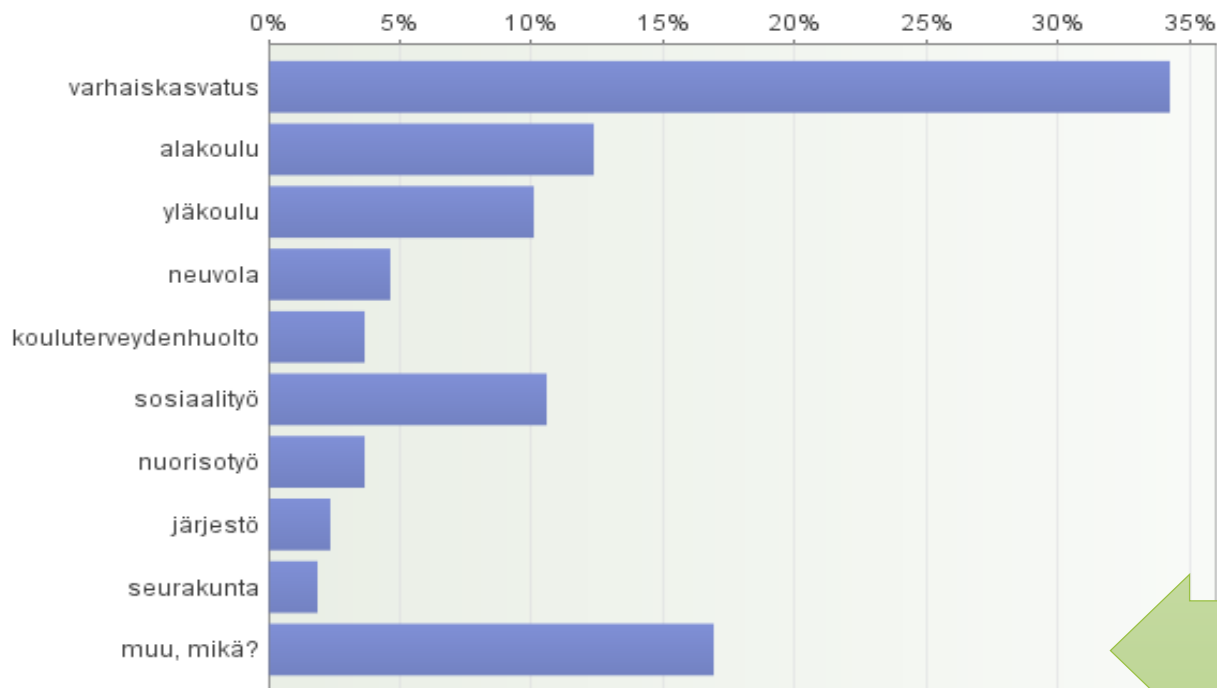
<https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/10/Mulla-on-asiaa--tiedonkeruun-opas.pdf>

Lasten osallisuuden toteutuminen Pohjois-Savossa

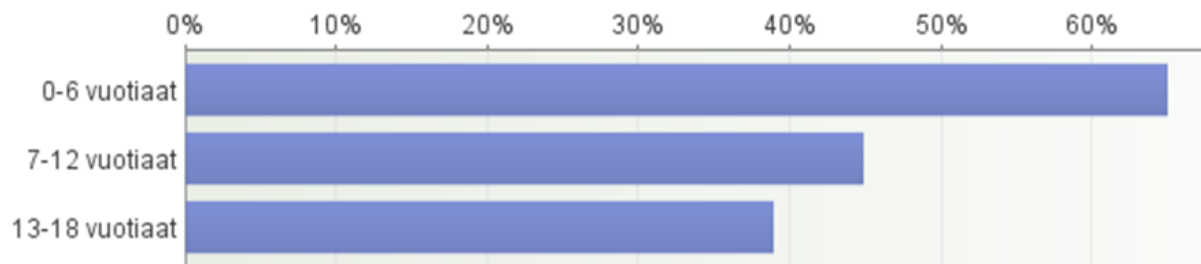
Kyselyyn vastanneet (n=220)

Vastaajataho

Muut: Tk-lääkäri,
terveyden-,
sairaan- ja erikois-
sairaanhoitaja,
kuntoutus,
kotipalvelu,
mt-työ,
amm.oppilaitos,
lasten kulttuuri- ja
tapahtumatuotanto

Vastaajatahon
kohderyhmä

Miten lapsen osallisuus tällä hetkellä toteutuu työssäsi?

Erittäin hyvin (5%)	<i>"Erittäin hyvin. Nuoret ovat läpileikkaava lähtökohta kaikelle tekemälleni työlle."</i> <i>"Erittäin hyvin. Pyrimme rakentamaan luottamuksellisen suhteen ja tuemme hyvissä ratkaisuissa."</i>
Hyvin (45%)	<i>"Lasta kuunnellaan ja häntä arvostetaan. Hänen ajatuksiaan kunnioitetaan. Leikki-ideoihin vastataan ja niitä kehitellään yhdessä."</i> <i>"Hyvin. Joka päivä keskustelua ja kuuntelemista."</i> <i>"Varsin hyvin kun menetelmä valitaan kyseisen lapsen tasolta, hänen mielenkiinnon kohteensa huomioiden ja kun annetaan riittävästi prosessoida omaa mielipidettä. Lapselta saa harvoin vastauksen suoraan kysymykseen, varmemmin lapsen mielipide tulee esille, kun tilanne on rento ja avoin kaikkia esille tulevia asioita kohtaan."</i>
Vaihtelevasti (40%)	<i>"Vaihtelevasti, riippuen toimijasta ja jopa työntekijästä."</i> <i>"Välillä toteutuu paremmin ja välillä huonommin. Lapsi ei tietenkään pysty päättämään kaikista asioista, mutta se, että annetaan vaihtoehtoja on selvästi lapsesta mieluista. Joskus vanhemmat vastaavat lapsen puolesta eikä lapsi saa osallistua."</i> <i>"Isompien lasten osalta toteutuu hyvinkin. Pienten lasten osalta huonommin."</i>
Huonosti (10%)	<i>"Vielä huonosti jos ajattelen koko peruskoulua, mutta uusi opetussuunnitelma tuo osallisuuden myös veloitteeksi kouluille entistä voimakkaammin..."</i> <i>"Ei hyvin, vaikka lapsi haluaisi johonkin osallistua, vanhemmat päättävät."</i> <i>"Erityisesti erityislapsia koskevissa päätöksissä heidän ääni ei kuulu hyvin"</i>

Millaisia esteitä osallisuuden toteutumiselle on olemassa?

Kohtaamattomuus

- > aito vuorovaikutus puuttuu
- > ei ajatella lasta tasavertaisena toimijana
- > lapsen mielipiteen arvostuksen puute

Toimintakulttuuri ja arvot

- > pinttyneet toimintatavat; tiukka päivärytmi; organisaatiolähtöisyys
- > aikuisjohtoisuus; ammatilähtöisyys
- > ennalta asetetut tavoitteet, joustamattomuus
- > osallisuutta ei koeta merkitykselliseksi

Osaamattomuus

- > kaivataan tietoa osallisuudesta ja keinoista edistää sitä (myös erityisryhmien osalta)

Millaisia esteitä osallisuuden toteutumiselle on olemassa?

Kohtaamattomuus

- > aito vuorovaikutus puuttuu
- > ei ajatella lasta tasavertaisena toimijana
- > lapsen mielipiteen arvostuksen puute

Toimintakulttuuri ja arvot

- > pinttyneet toimintatavat; tiukka päivärytmi; organisaatiolähtöisyys
- > aikuisjohtoisuus; ammatilähtöisyys
- > ennalta asetetut tavoitteet, joustamattomuus
- > osallisuutta ei koeta merkitykselliseksi

Osaamattomuus

- > kaivataan tietoa osallisuudesta ja keinoista edistää sitä (myös erityisryhmien osalta)

Resurssit

- > kiire ja aikapula
- > liikaa muita töitä lapsen kanssa työskentelyn lisäksi
- > liian vähän henkilökuntaa suhteessa lapsimäärään
- > puutteelliset tilat

Henkilökunnan vaihtuvuus

- > luottamuksellisen suhteen syntyminen haastavaa

Yhteistyön puute ja tiedonsiirron ongelmat

- > ei tehdä riittävästi yhteistyötä eri toimijoiden kanssa
- > tiedonsiirron ongelmat esteenä tärkeän tiedon siirtymiselle

Millaisia esteitä osallisuuden toteutumiselle on olemassa?

Kohtaamattomuus

- > aito vuorovaikutus puuttuu
- > ei ajatella lasta tasavertaisena toimijana
- > lapsen mielipiteen arvostuksen puute

Lapsen ikä tai erityisyys

- > lapsilla rajalliset taidot osallisuuteen
- > mitä pienempi lapsi, sitä enemmän aikuinen ohjaa ja päättää

Resurssit

- > kiire ja aikapula
- > liikaa muita töitä lapsen kanssa työskentelyn lisäksi
- > liian vähän henkilökuntaa suhteessa lapsimäärään
- > puutteelliset tilat

Toimintakulttuuri ja arvot

- > pinttyneet toimintatavat; tiukka päivärytmi; organisaatiolähtöisyys
- > aikuisjohtoisuus; ammatilähtöisyys
- > ennalta asetetut tavoitteet, joustamattomuus
- > osallisuutta ei koeta merkitykselliseksi

Osaamattomuus

- > kaivataan tietoa osallisuudesta ja keinoista edistää sitä (myös erityisryhmien osalta)

Vanhemmat ja koti

- > vanhempien välinpitämättömyys
- > päättävät lapsen yli
- > vanhempien ongelmat keskiössä, lapsi ei tule kuulluksi
- > lapsi suojelee vanhempiaan ilmaisematta mielipidettään

Henkilökunnan vaihtuvuus

- > luottamuksellisen suhteen syntyminen haastavaa

Yhteistyön puute ja tiedonsiirron ongelmat

- > ei tehdä riittävästi yhteistyötä eri toimijoiden kanssa
- > tiedonsiirron ongelmat esteenä tärkeän tiedon siirtymiselle

Eväitä reppuun!

Ladattavissa:

<https://www.lapepohjoissavo.fi/ammattilaisille/materiaalit.html>

LUO LUOTTAMUSTA Suojele lasta

”Luo luottamusta – suojele lasta” – verkkokoulutus ja opas on tarkoitettu kaikille ammattilaisille, jotka kohtaavat työssään lapsia, nuoria ja perheitä (kuntien ja maakuntien lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, järjestöissä ja seurakunnissa toimiville työntekijöille ja johtajille).

<https://verkkokoulut.thl.fi/web/suojele-lasta>

Ohjeistus lapsivaikutusten arvioinnista kuntien ja maakuntien päätösvalmistelijoille ja päätöksentekijöille

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018051824218>

Eväitä reppuun!

Sadutus <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/sadutus>

MLL:N HUOMAA MINUT –osallisuustyökalu

https://www.lapeuusimaa.fi/wp-content/uploads/sites/2/2018/03/Esittelyyn_Huomaa-minut_diat.pdf

MULLA ON ASIAA –HANKE: Pilotoitu toiminnallisia ja kokemuksellisen tiedonkeruun menetelmiä.

<https://www.xamk.fi/wp-content/uploads/2016/10/Mulla-on-asiaa- -tiedonkeruun-opas.pdf>

MLL: Mitä haluaisit tehdä kerhossa? Lapsen kuulemisen menetelmiä.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F9CD3CD4A734B90FC2257E51003E49D2/\\$FILE/MLL_Lapsen_kuuleminen_kerhossa_2014_www.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F9CD3CD4A734B90FC2257E51003E49D2/$FILE/MLL_Lapsen_kuuleminen_kerhossa_2014_www.pdf)

Ensi- ja turvakotien liitto: Materiaalia lasten kanssa työskentelyyn ikäryhmittäin

https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/materiaalit/materiaalia_lasten_kanssa_tyoskentelyyn

THL:n Lastensuojelun käsikirja <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet>

SALAPOLIISITOIMINTA JA KIRAHVIT – Lapset kehittämässä lastensuojelua

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/salapolisit-lapset-lastensuojelua-tutkimassa>

Oma oppilaskunta – työkalupakki oppilaskunnan toiminnan kehittämiseen ja osallisuuden edistämiseen <http://omaoppilaskunta.fi/>

Osallisuus yhdistystoiminnassa https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/

Nuorten akatemia – osallisuus ja vaikuttaminen <https://www.nuortenakatemia.fi/oppimateriaaleja/osallisuus-ja-vaikuttaminen/>

PESÄPUU RY:N MUUTOSVOIMAA – Kohti nuorten kokemusasiantuntijuutta lastensuojelussa. Painettu opas.

Pesäpuun toiminnalliset ja lapsilähtöiset työvälineet

<https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet/pesapuu-ry-lapsilahtoisien-tyoskentelyn-valineet>

Gellin, M. ym. 2012. Lasten ja nuorten asema hyvinvointipalveluissa. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Demokratiaoppitunti.

Nivala, E. 2016. Teoksessa Terhi Tuukkanen (toim.) Lapsibarometri 2016, Luottamus 6-vuotiaiden lasten kokemana.

http://lapsiasia.fi/wp-content/uploads/2016/11/LA_lapsibarometri_2016.pdf

THL, Lapsivaikutusten arviointi.

https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/johtamisen_tueksi/miten_arvioida/lapsivaikutusten_arviointi

Vuorenmaa, M. 2017. Näkökulmia lasten, nuorten ja vanhempien osallisuuteen.

https://thl.fi/documents/605877/3554912/N%c3%a4k%c3%b6kulmia+osallisuuteen_Vuorenmaa.pdf/b17cf8ec-0be6-4714-bdc8-ff64f41b559a

**Lapsi- ja
perhepalveluiden
muutosohjelma**

**HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE**

Teemme yhdessä lasten, nuorten
ja perheiden hyvää arkea

LAPE

Kiitos!

Minna Laitinen

Perhekeskuskoordinaattori

YHDESSÄ! -ohjelma

Pelastakaa Lapset ry – Rädda Barnen

Suokatu 36 B 36

70100 KUOPIO

GSM +358 50 5020713

minna.laitinen@pelastakaaalapset.fi